

EXPLORING DIGITAL MEDIA LITERACY: A CASE STUDY OF ELDERLY DEAF USERS IN SLOVENIA

Laura Horvat[†]

Faculty of Electrical
Engineering and Computer
Science

University of Maribor Slovenia
laura.horvat2@student.um.si

Peter Čakš

Faculty of Electrical
Engineering and Computer
Science

University of Maribor Slovenia
peter.caks@um.si

Irena Lovrenčič
Držanič

Faculty of Electrical
Engineering and Computer
Science

University of Maribor Slovenia
irena.lovrencic@um.si

Ines Kožuh

Faculty of Electrical
Engineering and Computer
Science (University of
Maribor), Faculty of Social
Sciences (University of
Ljubljana)

ines.kozuh@um.si,
ines.kozuh@fdv.uni-lj.si

POVZETEK

- ▶ Študija raziskuje **digitalno medijsko pismenost** in način uporabe digitalnih medijev med starejšimi gluхими osebami v Sloveniji.
- ▶ Cilj študije je bil **oceniti raven digitalne medijske pismenosti** ter pridobili vpogled in preučiti njihove **izkušnje pri uporabi družbenih omrežij in spletnih medijskih portalov**.
- ▶ V tem prispevku predstavljamo le **preliminarne ugotovitve**.

GLUHE IN NAGLUŠNE OSEBE V SLOVENIJI

- ▶ V Sloveniji je približno 1.500 gluhih oseb in približno 50.000 oseb z okvaro sluha [13].
- ▶ Gluhe in naglušne osebe komunicirajo z **znakovnim jezikom**, pri čemer je v Sloveniji SZJ uradno priznan in zakonsko [15].
- ▶ Pravica **dostopa do tolmačev in informacij s pomočjo prilagojenih tehnik** [16, 17].
- ▶ Razlogi uporabe digitalnih medijev: **socialna interakcija** (znotraj skupnosti in z družbo), **dostop do informacij in zabava**. Predvsem pa zato, da s tem zmanjšajo to **socialno izolacijo in izključenost iz glavnih digitalnih interakcij in vsebin** [26, 27].

METODA ZBIRANJA PODATKOV IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- ▶ Podatke smo zbirali s **polstrukturiranim skupinskim intervjujem**.
- ▶ Zastavili smo si 2 raziskovalni vprašanji:
  - ▶ **RV1: Kakšna je digitalna medijska pismenost med starejšimi gluhihimi osebami?**
  - ▶ **RV2: Kako starejše gluhe osebe uporabljajo digitalne medije?**

UDELEŽENCI

- ▶ V študiji sta sodelovali **dve starejši gluhi osebi**.
- ▶ **Kriteriji**, ki sta jih morali intervjuvanki izpolnjevati, so:
  - ▶ (a) identificirati se kot gluha ali naglušna oseba,
  - ▶ (b) članstvo v društvu gluhih in naglušnih oseb,
  - ▶ (c) aktivna uporaba vsaj enega družbenega omrežja,
  - ▶ (d) uporaba spletnih medijskih portalov, npr. dostopno.si.

	INTERVJUJAVKA 1 (P1)	INTERVJUJAVKA 2 (P2)
STAROST	63	60
RAVEN IZGUBE SLUHA	96 dB	100 dB
IZGUBA SLUHA	zgodaj v življenju	zgodaj v življenju
PRIMARNI JEZIK	slovenski znakovni jezik	slovenski znakovni jezik

SKLOPI VPRAŠALNIKA

- ▶ **Vprašanja so bila razdeljena na več sklopov:**
  - ▶ **1. sklop:** Sociodemografske značilnosti, kot so: spol, starost, stopnja izobrazbe ter podatki o izgubi sluha (stopnja izgube sluha, primarna jezik, zgodovina izgube sluha).
  - ▶ **2. sklop:** Uporaba digitalnih medijev (družbena omrežja in spletni medijski portali).
  - ▶ **3. sklop:** Digitalna pismenost, medijska pismenost in pismenost na področju družbenih omrežij.

REZULTATI: DIGITALNA MEDIJSKA PISMENOST MED STAREJŠIMI GLUHIMI OSEBAMI (RV1)

- ▶ **Obe intervjuvanki sta pokazali zadovoljivo raven digitalne pismenosti.**
  - ▶ P1 uporablja samo telefon; P2 uporablja tudi računalnik in tablični računalnik.
  - ▶ Digitalne naprave uporabljata že več let, uporabe sta se naučili neformalno.
  - ▶ Nobena ni izrazila želje po izboljšanju svoje digitalne pismenosti. Ob težavah se obrneta na pomoč drugih (družinski člani, tolmač).
- ▶ **Kritično mišljenje ni prisotno.**
  - ▶ Ne preverjata verodostojnosti spletnih vsebin.
  - ▶ Ne razumeta političnih vplivov na nepristranskost medijev.
  - ▶ P2 je veliko bolj zaskrbljena in sumničava do spletnih vsebin in povezav, saj se spletnih prevar boji, predvsem zaradi tega, ker ne razume vsebine zapisa.

REZULTATI: DIGITALNA MEDIJSKA PISMENOST MED STAREJŠIMI GLUHIMI OSEBAMI (RV1)

- ▶ **Pismenost na področju družbenih omrežij je bila preverjena glede na spretnosti pri uporabi družbenega omrežja Facebook.**
  - ▶ P2 je pokazala bistveno večjo spretnost, saj je znala krmariti po aplikaciji, pokazati in razložiti funkcije (objava, komentar, deljenje) z večjo samostojnostjo, vendar tudi previdno.
  - ▶ P1 je potrebovala več časa in je pokazala nekaj zmedenosti.

REZULTATI: UPORABA DIGITALNIH MEDIJEV PRI STAREJŠIH GLUHIH OSEBAH (RV2)

DRUŽBENA OMREŽJA

- ▶ Facebook, Facebook Messenger in WhatsApp, P2 pa tudi Instagram in Imo.
- ▶ **Pogostost uporabe:** pogosto; tudi večkrat na dan, največkrat zjutraj.
- ▶ **Razlogi uporabe:** za pregledovanje vsebin, komuniciranje in interakcijo z objavami drugih uporabnikov, za zabavo in obveščanje o aktualnih dogodkih v domačem kraju.
  - ▶ P2 uporablja družbena omrežja tudi za neposredno komunikacijo in občasno objavljanje, na primer fotografij in videoposnetkov/pripovedi o zanimivih stvareh.
  - ▶ P1 ne objavlja lastnih vsebin.

REZULTATI: UPORABA DIGITALNIH MEDIJEV PRI STAREJŠIH GLUHIH OSEBAH (RV2)

SPLETNI MEDIJSKI PORTALI

- ▶ **rtvslo.si, dostopno.si in 24ur.com, P1 pa tudi zurnal24.si.**
  - ▶ P2 spremlja tudi hrvaške portale, ki so prikazani v njenem „feedu“ na Facebooku.
- ▶ **Pogostost uporabe:** enkrat na dan, običajno zjutraj.
- ▶ **Razlog uporabe:** informiranje, zabava.
- ▶ Obe do spletnih medijskih vsebin **dostopata prek družbenih omrežij.**
- ▶ **Žanri vsebin:** informativne, kulture, zabave, športe.
- ▶ Obe intervjuvanki **poznata in uporabljata portal dostopno.si**, saj za razumevanje vsebine potrebujeta tolmačenje vsebine.

UGOTOVITVE

NA PODLAGI RV1 IN RV2 LAHKO SKLEPAMO, DA:

- ▶ Intervjuvanki morda ne razmišljata dovolj kritično, zato lahko njuno **digitalno medijsko pismenost označimo kot nižjo.**
- ▶ K nižji medijski pismenosti lahko prispeva tudi dejstvo, da **intervjuvanki medijskih vsebin ne iščeta namenoma**, temveč do njih dostopajo le prek povezav družbenih omrežij.
- ▶ Si ne želita izboljšati svoje **digitalne medijske pismenosti.**
- ▶ **Gluhe osebe so morda prisiljene uporabljati družbena omrežja** (npr. WhatsApp, Facebook Messenger, Imo) in **spremljati spletni medijski portal dostopno.si**, saj drugače ne morejo komunicirati ali se informirati, ne glede na to, kako dobro razumejo in znajo uporabljati digitalne medije.

- ▶ **Kljub njuni starosti, dolgotrajni izgubi sluha in neformalnemu izobraževanju sta se prilagodili uporabi digitalnih naprav in digitalnih medijev.**
- ▶ **Sta aktivni uporabnici družbenih omrežij in spletnih medijskih portalov (RV2).**
  - ▶ P2 je veliko bolj aktivna, saj objavlja lastne vsebine.
  - ▶ P1 je manj vključena in manj aktivna uporabnica, kar dodatno omejuje njeno digitalno pismenost.
- ▶ **Na podlagi kazalnikov digitalne medijske pismenosti obe intervjuvanki spadata v funkcionalno kategorijo.**
  - ▶ Obe imata dovolj znanja za uporabo digitalnih naprav in digitalnih medijev.
  - ▶ P2 zaradi aktivnega ustvarjanja vsebin na družbenih omrežij uvrščamo v **kategorijo funkcionalnega ustvarjanja.**

ZAKLJUČEK

- ▶ Naša študija razkriva, da je **digitalna medijska pismenost ključnega pomena pri uporabi digitalnih medijev.**
- ▶ Nizka digitalna medijska pismenost intervjuvank je privedla do manj kritične in previdne uporabe digitalnih medijev. Ugotovili smo, da **višja stopnja digitalne medijske pismenosti lahko poveča njihovo prisotnost v digitalnem okolju ter izboljša njihovo razumevanje digitalnih naprav in medijev.**
- ▶ Pomembna omejitev te študije je **premajhen vzorec ter morebitni nesporazumi v komunikaciji** zaradi prisotnosti tolmača.

HVALA ZA POZORNOST